

2023

İPEKYOLU İLÇE RAPORU

VAN | TSO
Van Ticaret ve Sanayi Odası

İpekyolu Tarihçesi:

Urartuların başkenti olan Van ilinin o çağdaki ismi “TUŞBA” olarak bilinmektedir. Van'ın tarihi M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzanır. Van Kalesinin 6 km güneyinde bulunan Tilki tepe ve Van Gölünün kuzeyindeki Ernis Mezarlıklarında yapılan kazılarda Kalkolitik, Bronz ve Demir devrine ait kültürel buluntulara rastlanmıştır. Şehri ilk kuran Asur Kraliçesi Semiramis'dir. Bu bölgeye önce Huriler yerleşmişlerdir. Sonra Urartular, Medler, Persler, Makedonyalılar, Büyük İskender, Partlar, Sasaniler ve Bizans hâkim olmuştur. M.S. 675 yılında Müslümanlar bu bölgeyi fethetmiş, daha sonra bölge yine Bizanslılara, bunları yenen Selçuklulara ve sonrada İlhanlılara, Celahiroğullarına, Karakoyunlara, Akkoyunlara ve Safevilere yurt olmuştur.

Hürrilerin M.Ö. 2000'lerden itibaren Van Gölü'nden başlayarak Kızılırmak ve Yeşilirmak'ın Karadeniz'e döküldüğü yerlere kadar uzanan bir bölgeye hâkim oldukları görülür. M.Ö. XIII. yüzyılda HürriMitani siyasi teşekkülün merkezi otoritesi zayıflamış ve beyliklere bölünmüştür. Asur Kralları bu küçük beyliklerini hâkimiyetleri altına al maya çalışmış ve bu sırada Van Gölü çevresinde Batı İran'a kadar olan bölgeye Nairi ve Urartu ülkeleri ile Asurlar arasında mücadeleler başlamıştır. Urartular ve Asurlar mücadelesi IX. Yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür, Asurlar bu dağlık ve zor arazi şartlarına sahip bölgeyi egemenlik altında tutmuşlardır.

1534-1535 yıllarında gerçekleştirilen İran Seferi sırasında Bağdat, Tebriz ve Van gibi önemli merkezler Osmanlı idaresine girmiştir. Ancak Osmanlı Devletinin Macar Kralı Ferdinand ile başlayan mücadelesi nedeniyle kuvvetlerin Rumeli'ye kaydırılması sonucu, fethedilen yerlerden bazıları tekrar Safevilerin idaresine geçmiştir.

25 Ağustos 1548'de Van Kalesi Osmanlı egemenliğine girmiştir. Van Kalesinin fethinden sonra bölgenin beylerbeyliği, Anadolu Defterdarı İskender Paşaya verilmiştir. Bu arada Vastan (Gevaş), Erciş, Adilcevaz ve Ahlat da tekrar Osmanlıların eline geçmiştir.

Osmanlı taşra teşkilatında eyaletler sancaklardan, sancaklar kazalardan, kazalar nahiye ve köylerden meydana gelmekteydi. Osmanlı idaresinde Van, 'Eyalet' statüsü kazanmış olup 1568-1574 yıllarında livâ tabir edilen 12 sancağa sahipti. Bunlar, Van (Paşa Sancağı), Adilcevaz, Bitlis, Muş, Bargiri, Erciş, Kârgâr, Kesan, Ispayrıd, Ağakis, Nısf-ı Şırvî, Vadi-i Beni Kotur'dur.

İran sınırında olması bakımından hem ordunun hareket noktası hem de önemli merkez olan Van'ın idari yapısı savaşlar sebebiyle sık sık değişikliğe uğramış, fethedilen yerlerin bir kısmı buraya dahil edilmiştir. Nitekim daha önce 12 olan sancak sayısı, 1578-1588'de 27'ye yükselmiştir.

Son çağ dünya tarihi içerisinde en büyük olay olan I. Dünya Savaşı ve neticesinde Van kadar harap olmuş bir şehir, ahalisi Van ahalisi kadar cefa çekmiş bir topluluk örneği çok azdır. Öyle ki, büyük harp öncesinde Van merkezinin toplam nüfusu 70 bin civarında iken, savaş sonrası Nisan 1919 sıralarında bu sayı 10-15 bine düşmüştür. Şehir ise tamamen harap olmuş ve bu yüzden yerleşim alanının değiştirilmesine neden olmuştur.

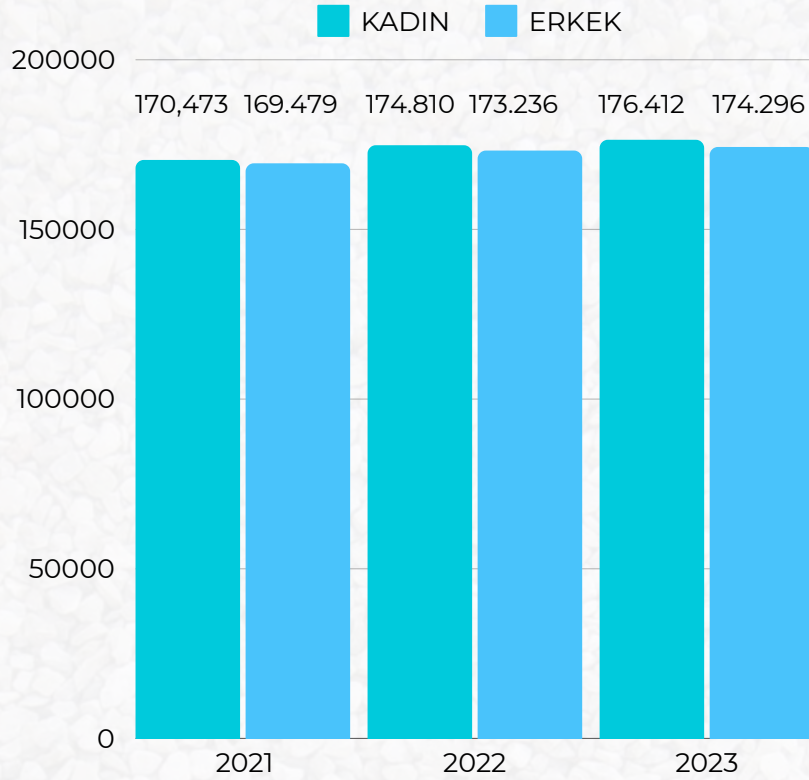
Birinci Dünya Savaşındaki istilalar, onun içinde ve ondan sonra meydana getirilen haksız uygulamalar, vaktiyle mamur olan bu bölgeyi bir harabeye çevirmiştir. Harpten sonra Van, yavaş da olsa bir gelişme göstermiştir. Van ilinin 12 ilçesi vardır. Bunlar; Özalp, Muradiye, Saray, Erciş, Başkale, Bahçesaray, Çaldıran, Gevaş, Edremit, Gürpınar ve Çatak ve Tuşba'dır.

İpekyolu Coğrafyası:

İlimizin en büyük ilçesi olan İpekyolu dünya üzerinde, 42 derece 40 dakika ve 44 derece 30 dakika Doğu boylamları ile 37 derece 43 dakika ve 39 derece 26 dakika Kuzey enlemleri arasındadır. Türkiye üzerinde ise, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü'ndeki Van Gölü kapalı havzasındadır.

İlçemizin yüz ölçümü 94.615,50 HM dir. Toplam imarlı alanı ise 4.769,00 HM dir. Rakım yüksekliği yaklaşık 1725 m'dir. Türkiye' nin en büyük gölü olan Van Gölüne kıyısı bulunmaktadır. İlçemizi kuzeyden Tuşba ve Muradiye ilçeleri, batıdan Van Gölü ve Tuşba ilçesi, güneyden Edremit ve Gürpınar ilçeleri ile doğudan ise Özalp ve Saray ilçeleri ile komşu olmaktadır. İlçenin Doğusunda Erek dağı bulunmaktadır. İlçemiz sınırları içerisinde kalan önemli tarihi ve turistik bölgeler ise Van kalesi, Van gölünün bir kısmı, yukarı ve aşağı Anzaf kaleleri ile Semiramis (Şamran) sulama kanalının bir kısmı sayılabilir.

İpekyolu Nüfusu

İpekyolu Nüfus Yapısı:

2023 yılı sonunda adrese dayalı nüfus sistemi verilerine göre İpekyolu toplam nüfusu **350 bin708** kişi olarak hesaplanmıştır. Van ili büyükşehir statüsüne kavuştuktan sonra ilçeye bağlanan mahallerle birlikte ilçe nüfusu artmıştır. Nüfusun **176 bin 412'sini** kadın **174 bin 296'sını** erkek nüfusu oluşturmaktadır.

ipekyolu ilçe Ekonomisi:

Van ili göstergeleri doğrultusunda merkez ilçelerde bitkisel üretime yönelik silajlık mısır, taze fasulye, nohut, ceviz ve elma yetiştiriciliğine öncelik verilmesi önem taşımaktadır. Daha sonra ise yüksek verimin alındığı maydanoz ve marul yetiştiriciliğinin arttırılması uygundur.

Bunun yanında üretim miktarı yüksek olan arpa, buğday, korunga, domates, hıyar, kavun, karpuz, biber, patlıcan, taze soğan, turp, armut, kayısı, kiraz, çilek, üzüm, erik ve vişne gibi ürünlerin lokal ölçekte yerel talebe yönelik yapılması, ihtiyaçların karşılanması açısından önem taşımaktadır.

Hayvancılık bakımından ise merkez ilçelerin yerel süt sığırcılığı, keçicilik ve arıcılıkta üretim miktarı ve verim göstergelerinde avantajlı olduğu görülmektedir. Bu çerçevede bu faaliyetlere yoğunlaşmak uygundur. Bunun yanında kültür ve melez sığırcılığı iki mandacılıkta üretim miktarında avantajlı olan ve Türkiye ortalamasına yakın verim elde eden merkez ilçelerde her iki faaliyet de uygundur.

Sanayi sektöründe ise merkez ilçelerin tartışmasız Van ilinin merkezi olduğu görülmektedir. Gıda işleme ve paketlenme, inşaat malzemeleri, tekstil ve hazır giyim ile mobilya sektörünün merkezi konumundaki merkez ilçelerde çok düşük olarak yapılan ve ekonomik bir faaliyet şeklinde değerlendirmeye uzak plastik sektörü vb. endüstriler de bulunmaktadır.

Ayrıca merkez ilçeler, kimya, medikal sanayi gibi gelişme potansiyeli olan sektörlerle de ev sahipliği yapma imkanı taşımaktadır. Dolayısıyla Van ilinin mevcut durum ve gelecek açısından sanayileşmesinde merkez ilçeler en önemli bölge konumundadır. Van ilinde hizmet sektörünün merkezi de merkez ilçelerden oluşmaktadır. Konaklama sektörünün başı olan merkez ilçeler, aynı zamanda gelecek açısından Van ili için potansiyel teşkil eden beş turizm sektörüne ev sahipliği yapabilecek alansal varlıklara sahiptir.

Özellikle iş ve alışveriş turizmi, diğer turizm türlerine göre merkez ilçelerde daha hızlı gelişebilecek bir alt sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ticaret sektörü bakımından ise merkez ilçeler, sanayinin merkezi olması nedeniyle de hem iç hem de dış ticarete Van ilinin merkezi olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanında lojistik sektörünün de merkezi ilçelerde daha yoğun olduğu görülürken, lojistik köy vb. çalışmaların OSB ve çevresinde planlanması, merkez ilçelerin ticaret ve lojistik sektöründeki önemini arttırmaktadır. (AVA Raporu)

Tarım:

Tarım arazileri bakımından İpekyolu sınırları içerisinde bulunan toplam tarım arazi miktarının 211.024 dekar olduğu görülmektedir. Tarım alanı kullanımına bakıldığında ise toplamda 161.488 tahıl ve diğer bitkisel ürünlere ayrılmıştır. Tarım alanlarının toplam 42.039'su ise nadasa bırakılmıştır.

İpekyolu ilçesinde 2023 yılında kullanılan tarımsal aletlerin dağılımı şu şekildedir:

Traktör: 411

Diğer Aletler: 2.736

Toplam Alan	Nadas Alanı (Dekar)	Sebze Alanı (Dekar)	Meyveler, içecek Ve Baharat Bitkilerin Alanı (Dekar)	Süs Bitkileri Alanı (Dekar)	Tahıllar Ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı (Dekar)
211.024	42.039	546	6.951	0	161.488

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Verim (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Buğday	442.736	41.500	148	6.132
Mısır (slaj)	260	258	4.500	1.161
Arpa	26.272	25.500	141	3.598
Nohut	62	59	102	6
Patates	11	10	1,900	19
Şeker Pancarı	147	88	5.716	503
Yonca	45.000	44.800	1.500	67.200
Korunga (Yeşil ot)	9.000	8.850	1.150	10.178
Çayır Otu (Yeşil Ot)	38.000	37.700	500	18.850
Toplam	561.488	158.765	15.657	106.486

Sebze Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)
Fasulye (Taze)	28	28
Lahana (Beyaz)	14	49
Marul (Kıvırcık)	1	2
Marul (Göbekli)	16	24
Pazı	2	4
Semiz otu	2	4
Maydanoz	15	18
Roka	3	5
Nane	3	4
Karpuz	54	122

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)
Kavun	90	160
Biber (Dolmalık)	12	17
Sivri Biber	11	14
Salatalık (Sofralık)	96	269
Patlıcan	30	38
Domates (Sofralık)	106	371
Bal Kabağı	20	50
Taze Soğan	21	19
Kırmızı Turp	9	14
Toplam	533	1.212

Meyve Üretimi:

Ürün Adı	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeye n Ağaç Sayısı	Verim (Kg/Meyve Veren A.S)	Üretim (Ton)
Elma Golden	3.640	5.850	39.350	40	2.234
Elma Starking	682	5.650	12.900	40	226
Elma Amasya	60	1.250	1.150	39	39
Diğer Elmalar	477	930	15.950	35	33
Armut	750	18.000	12.850	38	684
Ayva	31	8301	1.225	40	33
Kayısı	315	6.650	5.150	26	174
Kiraz	155	1.950	2.915	31	61
Vişne	54	1.100	1.010	25	28
Şeftali	30	500	400	30	15
Erik	65	1.780	1.545	40	71
Badem	36	165	1.000	12	2
Ceviz	656	6.150	9.700	29	177

Hayvancılık:

2023 TÜİK verilerine bakıldığında ilçede toplam büyükbaş hayvan sayısı 16.636 iken küçükbaş hayvan sayısı ise 168.704'tür.

Hayvan Adı	Canlı Hayvan Sayısı (Baş)
Sığır (Saf kültür, Kültür Melezi, Yerli, Manda, Manda yavrusu, Buzağı, İnek, Öküz, Tosun, Boğa)	16.530
At, Katır, Eşek	106
Koyun (Yerli, Merinos) Keçi (Tiftik, Kıl)	168.704
Hindi, Kaz, Ördek, Beç Tavuğu	1.490
Toplam	186.830

İLÇE TURİZMİ

ŞEYH ABDURRAHMAN BABA KÜMBETİ

Mülkiyeti Şeyh Abdurrahman Baba Vakfı'na ait olan kümbet, Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurul Müdürlüğü tarafından "Anıt" niteliğinde tescil edilmiştir. Şeyh Abdurrahman Gazi, XV. yüzyılda Bağdat'dan Van'a gelerek Van halkını irşat ettiğine inanılır. Kümbet çevresine sonradan yapılan gömüler alan ile bir mezarlık alanı haline gelmiştir. Kümbetin kuzeyinde sonrada inşa edilen Galip Paşa Kümbeti, doğusunda inşa edilen mescit, güneyinde tarihi Van Kalesi ve kalenin oturduğu kayalığın kuzey yamacında, "Analı Kız" yerel adı ile bilinen Urartu tapınağı yer alır.

KAYAÇELEBİ CAMİİ

Vakfiyesine göre Kaya Çelebi Zade Koçi Bey tarafından 1660 tarihinde yapımına başlanmış, ancak Koçi Bey'in idam edilmesi üzerine 1663 yılında, Cem Dedemoğlu Mehmet Bey tamamlatmıştır. 1993 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu onarımlardan sonra, ibadete açılmıştır. İki renkli kesme taşlarla inşa edilmiş olan caminin cepheleri, değişik formlarda pencerelerle hareketlendirilmiştir. Ayrıca kuzey cephenin ortasına camiye giriş sağlayan kapı yerleştirilmiştir. Bu cephedeki kapı ve pencerelerde bitkisel ve geometrik süslemeler yer almaktadır. Osmanlı devrinin önemli yapılarından birini teşkil etmektedir. Eski Van'ın ibadete açık tek camisidir.

HÜSREV PAŞA CAMİİ

Cami giriş kapısı üzerindeki kitabesine göre, Van Beylerbeyi Köse Hüsrev Paşa tarafından 1567 tarihinde yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eserleri arasında sayılmaktadır. Cami ve çevresinde Prof. Dr. A. Uluçam, kazı ve restorasyon çalışmalarını yürütmüştür. Kare planlı, üzeri kubbeyle örtülü caminin kuzeyindeki beş gözlü son cemaat yeri yıkılmıştır. Harim, kalın duvarlar üzerine kubbeyle örtülmüştür. Yapının duvarlarında kesme taş, tromp ve kubbede tuğla malzeme kullanılmıştır. İç mekanda duvarları belli bir yüksekliğe kadar kaplayan çiniler günümüzde mevcut değildir. Kuzey cephede kemerli bir girinti içerisinde kapı açılmıştır. Kapının bulunduğu kuzey cephe ile diğer cepheler pencerelerle hareketlendirilmiştir.

VAN MÜZESİ:

Modern müzecilik anlayışı ile 13 bin metrekarelik bir alana inşa edilen müze binasında 23 sergi holü bulunmaktadır. Müzede; Urartular, Roma, Bizans, Selçuklu, Akkoyunlu ve Karakoyunlu ile Osmanlı dönemlerine ait eserler, sikkeler ve Van halk kültürüne ışık tutan etnografik eserler ziyaretçilerini beklemektedir. Van Müzesi'nde sergilenen önemli eserlerden bazıları; Urartu dönemi bilezik ve pazubentler, adak levhası, küpeler, çivi yazılı boncuktan oluşmaktadır. Battığı anda ortaya çıkar. Güneşin batışı eşsiz bir manzara oluşturur.

İpekyolu İlçesi Eğitim:

İpekyolu ilçe merkezinin 2023 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine bakıldığında ilçede halihazırda okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 11.693 bunun yanı sıra İpekyolu ilçe merkezi, toplam da 212 eğitim öğretim kurumu bulunmaktadır. 102.631 öğrencisi vardır. 2.514 derslik, 5.395 öğretmen görev yapmaktadır. Derslik başına öğrenci sayısında ilköğretimde ve ortaöğretimde 46 , mesleki ve teknik eğitimde 21, lisede ise 34'tür.

Merkez İlçeler için Hedefler

- Tarımsal üretimdeki rekabet gücünün artırılması
- Tarımda Kaynakların Etkin Kullanılması
- İmalat Sanayinde rekabetçiliğin Artırılması
- Bölgenin Lojistik Merkezi Haline dönüştürülmesi
- Dış Ticaretin Geliştirilmesi
- Turizm Gelirlerinin Sürdürülebilir bir şekilde artırılması
- Ar-Ge, Markalaşma, Üniversite Sanayi İşbirliğinin geliştirilmesi
- İnsan Kaynaklarının geliştirilmesi

